

Zagadnieniem wspomagania rozrachunku w przypadku braku środków na rachunku jednego (lub wielu) uczestników systemu rozliczeniowych KIR zajmuje się od początku swojego istnienia. W Regulaminach systemów rozliczeniowych Elixir i Euro Elixir zawarto, a następnie uzupełniano zapisy dotyczące obowiązków uczestników rozliczeń związanych z zapłatą własnych zobowiązań.

W początkowym okresie działania w systemie Elixir stosowano rozwiązanie polegające na wykluczaniu banków z rozliczeń z powodu braku środków na rachunku bieżącym w NBP tzw. *unwinding*. W przypadku braku środków na pokrycie zobowiązań danego uczestnika wszystkie jego zlecenia były usuwane z rozliczeń a salda ponownie wyliczane. Procedurę taką powtarzano wobec ewentualnych kolejnych uczestników aż do momentu dokonania rozrachunku.

Kolejne działania zobowiązały wszystkich bezpośrednich uczestników rozliczeń w KIR (poza NBP) do posiadania i wykorzystywania monitoringu w systemie Elixir oraz podpisania z NBP umowy umożliwiającej skorzystanie z kredytu lombardowego.

W kolejnych latach NBP umożliwił korzystanie pod potrzeby rozrachunku systemu Elixir ze środków rezerwy obowiązkowej oraz zapewnił możliwość udzielania bankom kredytu technicznego typu *intraday* pod zastaw bonów skarbowych. Ponadto zgodnie z Zarządzeniem Prezesa NBP od stycznia 2003 r. banki obligatoryjnie powinny przekazywać zlecenia wysokokwotowe bezpośrednio do systemu SORBNET. Działania mające na celu usprawnienie rozrachunku międzybankowego prowadzone były także przez grupy robocze Związku Banków Polskich.

W 2003 r. system Elixir uznany został przez NBP za systemowo ważny, a w efekcie KIR zobligowany został do wdrożenia rozwiązań gwarantujących dokonanie rozrachunku. W systemie Elixir wdrożony został nowy, specjalny mechanizm gwarancji rozrachunku. Działanie mechanizmu – w przypadku wystąpienia problemów z rozrachunkiem – polega na wycofywaniu z rozliczeń pojedynczych transakcji aż do momentu „zmieszczenia” się w dostępnych do rozrachunku w danej sesji środkach banków. W uruchomionym w 2005 r. systemie Euro Elixir od początku zaimplementowano taki mechanizm gwarancji rozrachunku.

Od czasu wprowadzenia w KIR mechanizmu gwarancji rozrachunku odnotowano kilka przypadków jego uruchomienia.

Powyższe wskazuje, że zarządzanie płynnością w systemie Elixir nie stanowi dla banków problemu. Występujące sporadycznie przypadki gwarancji rozrachunku w systemie Euro Elixir są spowodowane przede wszystkim problemami o charakterze operacyjnym.

We wdrożonym w KIR mechanizmie gwarancji rozrachunku (GR) został zastosowany algorytm Busackera-Gowena tj. algorytm przepływowy działający na sieci warstwowej, którego celem działania jest znalezienie ścieżki o tzw. najmniejszym koszcie. W efekcie następuje minimalizacja liczby wycofywanych z rozliczeń transakcji i zapewnienie dokonania rozrachunku w danej sesji.

Mechanizm GR uruchamiany jest w sytuacji wystąpienia problemów z rozrachunkiem i dla systemu Elixir w oparciu o otrzymaną z NBP informację o dostępnych środkach w systemie SORBNET3 lub dla systemu Euro Elixir informację o dostępnych środkach na subkontach uczestników w systemie TARGET2 znaną KIR (zbiór limitów).

Działanie mechanizmu GR polega na wycofywaniu odpowiednio wybranych transakcji ze zbioru wszystkich dostępnych transakcji. Na ogół liczba tych transakcji jest bardzo mała w porównaniu do ogólnej liczby transakcji rozliczanych w danej sesji. Zwrócić jednak należy uwagę, że w zależności od rozkładu liczby i kwot transakcji w danej sesji, wartości brakującej do rozrachunku kwoty oraz limitów środków pozostałych uczestników liczba wycofywanych transakcji każdorazowo będzie inna. Mechanizm GR, zgodnie algorytmem, stara się wycofać jak najmniejszą liczbę transakcji tzn. w przypadku możliwości „wyboru” wycofywana jest jedna transakcja o większej wartości a nie kilka transakcji o mniejszych wartościach. Mechanizm GR może także wycofać transakcje banków niebędących tzw. „winowajcami” – także w celu minimalizowania liczby wycofywanych transakcji. Ponadto, w przypadku systemu Elixir zastosowane są priorytety transakcji: niższy dla poleceń przelewu i wyższy dla poleceń zapłaty. Mechanizm priorytetów transakcji powoduje, że w procesie gwarantowania rozrachunku najpierw wycofywane są polecenia przelewu a dopiero w drugiej kolejności polecenia zapłaty. Priorytety zastosowano, by uniknąć komplikacji związanych z ponownym kierowaniem do rozliczeń poleceń zapłaty. W systemie Euro Elixir obecnie nie jest stosowany mechanizm priorytetów. Wycofanie transakcji wymaga ponownego ich skierowania do rozliczeń w danym systemie.